

Українські традиції: хустка як оберіг і символ

Сьогодні хустка — доволі популярний предмет у гардеробі сучасної жінки, але вже скоріш як яскравий і модний аксесуар. То може, повернемося до витоків, до забутої жіночої містики?

Хустка є символом прихильності, любові, вірності, прощання, скорботи, оберегом і важливим ритуальним предметом. Це невід'ємна частина української культурної спадщини. Споконвіку на українських землях хустка була не просто обов'язковим головним убором для заміжніх жінок, а й особливим сакральним предметом, реліквією, що передавалась із покоління в покоління. Хусткою українка закривала волосся на голові, але у неї завжди було відкрите обличчя. Це свідчить про велике волелюбство українок. Хустка як невід'ємний елемент одягу підкреслює його буденність чи святковість, інформує про родинний, матеріальний статус жінки, нагадує про її обов'язки.

Хустки супроводжували людину впродовж усього життя. Їх традиційно використовували, коли народжувалася дитина, а потім на хрестинах. Юнаків на проводах в армію матері обов'язково перев'язували хустками. Вважалося, що ця хустка збереже від усіх негараздів. Коли до дівчини приходили свататися, то вона мала винести судженому хустку на знак згоди, що виходить заміж по любові. На весіллі і донині збереглася традиція три рази покривати цим головним убором наречену, що означає її перехід у статус заміжньої жінки. У давні ж часи жінки мали хустки, як то кажуть, на всі випадки життя: були святкові хустки, в яких йшли до церкви, і були буденні, в яких працювали у полі чи по господарству. Казали, що коли хустка виглядала багато, то, відповідно, за можливою була і родина. Молодиці носили білі або яскраві хустки, старші жінки – темні, а вдови – лише чорні. Хустки також мали різний розмір: маленькі були більш повсякденними, великі одягалися на голову, а на грудях закручувались, щоб було тепло. Наприклад, якщо жінка несла маленьку дитину, то закутувала і її, і себе. Раніше хустки були прикрашені геометричними фігурами, в основному білого кольору, їх вишивали вручну сріблом чи золотом. З XVIII сторіччя з'явилися хустки з квітковими орнаментами. Ці візерунки, що збереглися і понині, пішли від південних слов'ян, турків і персів.

Важливу роль відігравала хустина у побуті козацької старшини. Нею пишалися, дорожили, вона була своєрідною прикрасою та виявом добробуту власника.

Відомий художник, Ілля Репін, готуючись малювати картину “Запорожці пишуть листа до турецького султана”, їздив по містах колишнього Запоріжжя зі знавцем запорізької старовини Дмитром Яворницьким. Під час цієї мандрівки Яворницький зібрав, а Репін змалював багато дуже цікавих пам'яток часів козаччини. Тоді ж Ілля Репін зробив малюнки з кількох вишитих хусток, що належали запорозьким козакам і зберігалися у їхніх нащадків

Ще 100 років тому, досліджуючи вишивку, етнограф В. Стасов зазначав: “У народів давнього світу орнамент ніколи не містив у собі жодної зайвої лінії, кожна рисочка мала тут своє певне значення... Це — складна мова, послідовна мелодія, що має свою основну причину і призначена не лише для очей, а й для розуму й почуттів”.

Улюбленим головним убором української жінки з давніх давен була квітчаста хустина. Немає таких жінок у світі, яким би вона була не до лиця. Носили раніше й носять її в наш час дівчатка, дівчата, жінки, і бабусі. Хустина завжди була символом прихильності, любові, вірності в коханні, прощання і скорботи. Впродовж століть хустка була на Україні найдорожчим подарунком, який уособлював для кожної людини рідну

Україну, рідний дім, рідну матір. Де ж вона сьогодні — щира українська хустка, що її серед тисячі інших вирізняє щось невимовно рідне? Де весела та барвиста хустка, щедро оспівана в народних піснях та іграх? А може, і у вас є старенька бабусина хустка, яка зберігає тепло й затишок, але ви не знаєте, яким скарбом володієте...

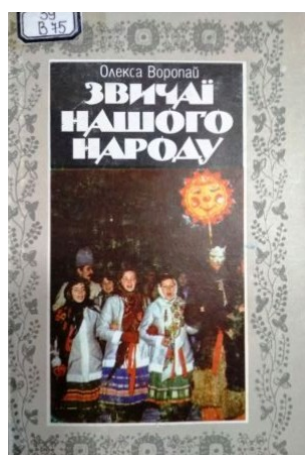
Хочеться, щоб вона сьогодні стала не просто модною деталлю на деякий час, а одним з національних символів-оберегів.

костюма.

Васіна З. О. Український літопис вбрання: Книга-альбом / З. О. Васіна. – Київ: Мистецтво, 2003–2006. – Т. 2. – XIII – початок XX ст.: Науково–художні реконструкції. – 2006. – 448 с.; іл.

Логічним продовженням теми історичного розвитку національного одягу в Україні є видання другого тому книги «Український літопис вбрання». Автор у яскравих художніх образах відтворила комплекси вбрання усіх верств населення: духівництва, козацтва, дворянства, а також міщан, городян та селян різних регіонів України. Акцентуючи увагу на різноманітності одягу, що увібрав у себе багатотисячолітній розвиток духовної та матеріальної культури народу, автор розкриває процеси формування українського

Воропай О. Звичай нашого народу: Етнографічний нарис / О Воропай. – Київ: Оберіг, 1993. – 432с.

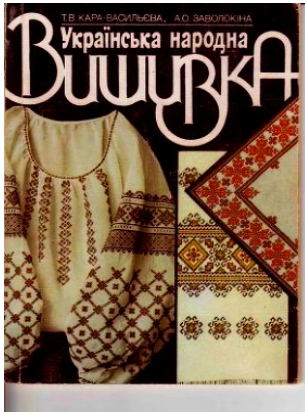
Це неординарний опис народно-календарних звичаїв, а також вірувань й уподобань українців. У книзі відчувається трепетна синівська любов до України, безмежний патріотизм автора, якому довелося зазнати долі емігранта. Сучаснику, безперечно, буде корисно заглибитися у багатий духовний світ українського народу, згадати неписані закони, якими керувалися у житті наші предки. Книга розрахована на широке коло читачів. Її матеріали можуть бути використані для проведення обрядів, підготовки свят, а також учителями та учнями на уроках з народознавства

Захарчук-Чугай Р. В. Українське народне декоративне мистецтво: навч. пос. / Р. В. Захарчук – Чугай, Э. А. Антонович. – Київ: Знання, 2012. – 342с.

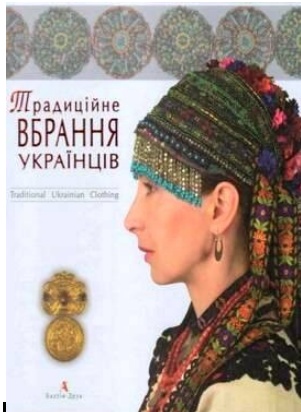
Чи знаєте ви історію українського народного декоративного мистецтва? Звідки пішли його витоки і в чому виявляється його самобутність? Які особливості розвитку українського народного мистецтва за кордоном? На ці та інші запитання дасть відповідь запропонований навчальний посібник. У ньому також проаналізовано основні вироби народного декоративного мистецтва, як невід'ємної складової національної духовно-мистецької культури українського

народу. Подано відомості про народне мистецтво українців у близькому й далекому зарубіжжі.

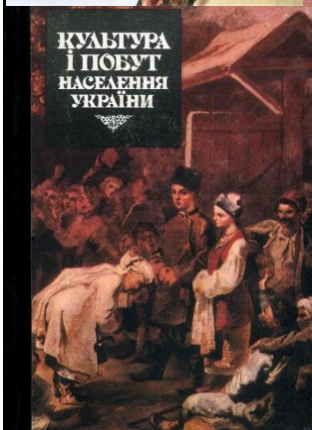
Кара-Васильєва, Т. В. Українська народна вишивка / Т. В. Кара-Васильєва, А. О. Заволокіна; голов. ред. С. Головка. – Київ: Либідь, 1996. – 94 с.

У книзі розглядаються особливості самобутньої української народної вишивки її локальні характеристики щодо історико-етнографічних регіонів. Описуються основні техніки шитва. Розглядаючи орнаменти вишивки, ви відчуєте в гармонії кольорових сполучень, у ритмі ліній узору їхню глибоку змістовність. Адже у вишивці, як і в народній пісні, відображалися заповітні мрії на краще майбутнє, споконвічне прагнення до прекрасного.

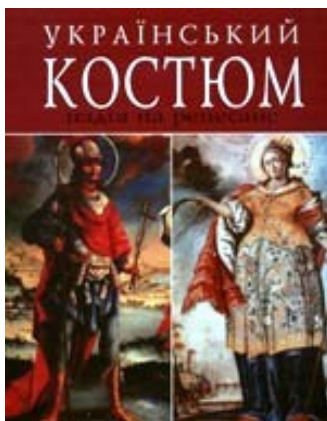
Косміна О. Ю. Традиційне вбрання українців / О. Ю. Косміна. – Київ: Балгія–Друк, 2008. – 160 с.

Український національний одяг є яскравим, візуально фіксованим проявом самобутності нашої культури і становить один з найбільш рухомих її видів. Сучасному читачеві буде цікаво дізнатися, що носили наші бабусі й дідусі, яких канонів краси вони дотримувалися. Книга містить інформацію історико-етнографічного та краєзнавчого характеру; зокрема, особливу увагу зосереджено на художніх особливостях і символічному наповненні елементів народного строю.

Культура і побут населення України: навч. посіб. для вузів / В. І. Наулко, Л. Ф. Артюх, В. Ф. Горленко та ін.; ред. С. В. Головка. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – Київ: Либідь, 1993. – 284 с.

У виданні подано огляд основних етапів етнічної історії України, розвитку різноманітних сфер матеріальної та духовної культури її населення, містяться відомості про українську діаспору та її культурні надбання. Знання свого родоводу, історичних та культурних надбань предків необхідні не лише для піднесення національної гідності, а й для використання кращих традицій у практиці сьогодення.

Ніколаєва Т. О. Український костюм. Надія на ренесанс / Т. О. Ніколаєва. – Київ: Дніпро, 2005. – 320 с.; іл.

Книга «Український костюм» – перше в Україні систематизоване видання, в якому на матеріалі історико-художніх реконструкцій простежується процес формування високохудожніх комплексів національного костюма українців, взаємодії на різних етапах з культурами інших народів.

У праці використана значна кількість джерел з археології, іконографії, етнографії, образотворчого мистецтва, що дозволило наочно розкрити історичну та художню цілісність українського костюма, його значення для національної та світової культури.